

*Goedgekeurd M.R. 9/8 '49
(Wijzigingen aangebracht.)*

1c
Ex. nr. 12

ZEER GEHEIM

MINISTERRAAD
nr. 457

Verslag van de vergadering
gehouden op Maandag, 1 Augustus 1949, des middags te 2 uur
Plein 2 b.

A a n w e z i g : De Minister-President, Voorzitter en de Ministers
van den Brink, Joekes, Liefstinok, van Maarseveen
(gedeeltelijk), Mansholt, Rutten, Schokking,
Spitzen, Stikker en Wyers.
(De Ministers Götzen, van Schaik en in 't Veld
zijn met vacantie)

Tevens aanwezig bij de behandeling van de punten
13 en 14: Mr. W. H. Fockema Andreae, Staatssecre-
taris van Oorlog en Schout-bij-Nacht H. C. W. Moorman,
Staatssecretaris van Marine.

Secretariaat Ministerraad: Dr. M. J. Prinsen, Secre-
taris, Drs. J. Middelburg, Adjunct-Secretaris.

1. a. Notulen van de vergadering van 25 Juli 1949 (Algemeen gedeelte)

1°. Redactiewijzigingen.

Op blz. 2, achtste regel van onder, worden de woorden "kosten
van levensonderhoud" gewijzigd in: "gezinsuitgaven".

Op blz. 3 wordt aan het slot van punt e toegevoegd: "De
kwestie zelf zal nog nader in de Ministerraad worden gebracht".

2°. Opmerkingen naar aanleiding van de notulen van 25 Juli 1949.

(Punt 2a. Krantenbericht inzake huurverhoging)

De Minister-President acht een nieuwe tegenspraak van de be-
richten inzake huurverhoging wel nodig, aangezien de pers is voort-
gegaan met het geven van commentaar op het oorspronkelijke bericht.
In dit verband stelt spreker voor het antwoord aan het N.V.V. te
publiceren. Minister Joekes deelt mede, dat zijn antwoord op het
telegram van het N.V.V. reeds aan de pers is toegezonden.

2. Ingekomen stukken en mededelingen.

a. Joodse erfenissen zonder rechthebbenden.

De Minister-President deelt mede, dat het Amerikaanse Joodse
Comité aan de Nederlandse Regering heeft verzocht goed te vinden,
de bezittingen in Nederland van buitenlandse Joden, die zijn omge-
komen zonder erfgenamen na te laten, ter beschikking te stellen van
bepaalde instellingen. Spreker heeft van de Minister van Financiën
het voorstel ontvangen om te antwoorden, dat de Regering hiertoe
bereid is, doch dat de uitvoering nog nader onder ogen zal moeten
worden gezien. Minister van den Brink informeert of de eigendommen
van Joden, welke geroofd zijn, door het Rijk worden gerestitueerd.
Na een ontkenkend antwoord van Minister Liefstinok zegt Minister
van den Brink van oordeel te zijn, dat de Regering aan dit verzoek
dient te voldoen. De Raad verklaart zich hiermede accoord.

13. De Westelijke Uniea. De Nederlandse bijdrage tot de Westelijke Unie en het Atlantisch Pact (Nota van de Minister van Buitenlandse Zaken d. d. 24 Juli 1949 met div. bijlagen)

Minister Stikker heeft de onderhavige nota laten opstellen, aangezien omtrent de daarin behandelende problemen geen klaarheid bestaat, terwijl het naar zijn mening bovendien aanbeveling verdient bij de behandeling van deze zaken tot een grotere coördinatie te komen. Spreker heeft een nota van Dr. P. Schoemaker, Directeur van het Centraal Instituut voor Industrie-ontwikkeling, ontvangen. Deze veronderstelt, dat Amerika voornamelijk bepaalde zware wapens (zoals tanks en lange-afstandsbombardementsvliegtuigen) zal leveren, zodat het waarschijnlijk is, dat deze levering niet zal aansluiten op de plannen, welke hier bestaan.

Minister van den Brink wijst er op, dat de repercussies van de Westelijke Unie en het Atlantisch Pact in economisch en financieel opzicht uitermate belangrijk zijn. Tot nu toe hebben vrijwel uitsluitend de Ministers van Buitenlandse Zaken, Financiën en Defensie zich hiermede bezig gehouden. Voor een land als Engeland, waar Sir Stafford Cripps tegelijkertijd Minister van Financiën en Economische Zaken is, is dat niet bezwaarlijk. Voor de andere landen is het o. a. met het oog op de handelspolitieke en de industrialisatie-aspecten van de vraagstukken wenselijk, dat ook de Ministers van Economische Zaken bij de besprekingen worden betrokken. Spreker verzoekt aan Minister Stikker om hierop aan te dringen.

De Minister heeft de additionele productie, waaromtrent in Maart in Londen een voorlopige overeenkomst is gesloten, gezien als een economische inspanning, waartoe de verschillende landen zich in staat achten. Daarom staat spreker aanvankelijk op het standpunt, dat men delen van deze additionele productie zou kunnen exporteren, waardoor dit dan geen verzwaring van de begroting zou betekenen. Dit kan van betekenis zijn, omdat het niet is uitgesloten, dat over enkele jaren een zekere werkloosheid zal ontstaan. De additionele productie zal echter voor Nederland bezwaarlijk zijn, indien men deze aan de andere landen zou moeten schenken; hieromtrent bestaat nog geen tregeling. Er is alleen over gesproken, dat geen betaling zal plaats vinden, indien de landen trekkingsrechten op elkaar hebben. De reële betekenis van deze productie en vooral het effect hiervan op de begroting is spreker onduidelijk. Daarom is spreker het in dit opzicht eens met het standpunt, dat Minister Stikker in Luxemburg heeft ingenomen, dat de omvang der additionele productie voor Nederland nog een open vraagstuk is. Bij de besprekingen in Maart is het aandeel van Nederland in de additionele productie op 10 miljoen dollar gesteld. Spreker heeft de indruk, dat dit vrij willekeurig is gedaan, doch dat Nederland, daarbij ondersteund door Cripps, aan de voorzichtige kant is gebleven. Achteraf blijkt, dat aan andere landen verhoging van hun aandeel niet onwelgevallig is; indien in dit geval aan Nederland leveringsmogelijkheden naar de andere landen zouden ontglippen, dan zou dit schadelijk zijn voor de industrialisatie en de werkgelegenheid. Het onderhavige vraagstuk is vooral moeilijk op te lossen, omdat nog geheel onbekend is, wat de V.S. zal doen. Minister Lieftinck heeft tegen indiening van de onderhavige nota in deze vorm ernstig bezwaar, aangezien hierin scherpe critiek wordt geleverd. (blz. 11 e.v.) op een interne nota van Financiën waaraan spreker nog niet

Ho is b.v. in deze nota het hoofstuk van het "additionele productieprogramma" herhaaldelijk genoemd, schied met dat van de afgeveerde deling's sluitel "General formula"

[van personeelsuitzendingen en andere uitzendingen, die niet kunnen worden geleverd tot de additionele productie.

Z van 1949 of 1950

zijn goedkeuring had gheecht. Bovendien is geen overleg gepleegd met de vertegenwoordigers van Financiën en Economische Zaken, waardoor de opsteller van de nota de zaak niet geheel heeft begrepen. In de nota wordt o.a. de vraag gesteld of het totale bedrag der additionele productie (200 mln dollar voor het jaar 1950 en 400 mln dollar voor het jaar 1950/51) een minimum is, waartoe men zich verplicht heeft dan wel een maximum, waarboven men niet meende te kunnen gaan. Spreker is van mening, dat de stukken op dit punt duidelijk zijn. In een stuk van 11 Maart staat n.l. vermeld, dat de Commissie tot de conclusie is gekomen, dat 400 mln dollar een maximum is voor de gezamenlijke additionele productie "without strain on the national economy". Bij de besprekingen is door de Belgische en Engelse vertegenwoordiger gezegd, dat Nederland wel niet meer dan voor 10 mln dollar additioneel zou kunnen produceren. Spreker heeft zich hierbij aangesloten. De Minister heeft dit in een brief van 21 Juli aan de Minister-President en Minister Stikker nog eens uiteengezet. Aanvankelijk was de additionele productie op 1 milliard dollar gesteld, doch deze is later teruggebracht tot 200 mln dollar; 10 miljoen dollar is daarvan voor Nederland het evenredig deel. Als eerste reden, dat spreker dit heeft aanvaard, noemt hij, dat niets er op wies, dat de andere landen bereid zouden zijn van elkaar wapens o.d. te kopen, terwijl in de tweede plaats er bovendien rekening mede moest worden gehouden, dat Nederland boven zijn begroting van 1949 nog wel een bedrag van f.100 miljoen extra zou moeten uitgeven. Tegenover de mening van Minister Schokking, dat het additionele bedrag van 10 miljoen dollar behoort te komen boven de begroting, vermeerderd met de suppletoire begroting van 1949, stelt spreker dat van de begroting 1949 van dit ogenblik moet worden uitgegaan. Indien Nederland orders voor de productie van oorlogsmaterieel van het buitenland zou kunnen aanvaarden, heeft spreker daar niets tegen, mits het buitenland er voor betaalt. Intussen heeft men van de additionele productie een nadere specificatie gemaakt (waarbij men tot een bedrag van 12,2 mln dollar is gekomen), welke door het Military Supply Board is geaccepteerd. Hieronder is begrepen een bedrag voor mijnenvegers, welke niet op de begroting voorkomen. Daarom is spreker alleen bereid van deze nadere specificatie te accepteren de posten, welke op de begroting voorkomen. Op de laatste bijeenkomst te Londen heeft de vertegenwoordiger van Financiën het standpunt ingenomen, dat het bedrag van 10 miljoen dollar het maximum voor de additionele productie vormt. Daartegenover heeft Dr. Kruisheer namens zijn Minister verklaart, dat dit bedrag niet het maximum, doch het minimum vertegenwoordigt. In verband hiermede acht spreker het wenselijk, in de Raad tot een duidelijke uitspraak te komen. Concluderend stelt de Minister voor te besluiten, dat Nederland als uitgangspunt voor de additionele productie een bedrag van 10 miljoen dollar aanvaardt, waarbij wordt uitgegaan van de bestaande begroting 1949. In werkelijkheid wordt reeds voor meer dan 10 miljoen dollar geproduceerd, doch men moet zich niet vleien met de gedachte nog meer te kunnen produceren en dit aan de andere landen tegen betaling te kunnen leveren. Voorts zal een coördinatie tot stand moeten worden gebracht, zodat de vertegenwoordigers een lijn trekken en aan de militaire vertegenwoordigers de opdracht wordt gegeven met toezeggingen en afspraken niet verder te gaan waartoe in de financieel-economische commissie is besloten.

[dan

Frank zal geen her-afgevaardigden van Nederland in zijn afzending van de Western Union

De Minister-President merkt op, dat deze zaak hem steeds weinig duidelijk is geweest. Het gaat hierbij om twee vragen n.l.:
a. welke extra productie moet plaats vinden;
b. met welke bedragen moet de begroting worden verhoogd.
Het antwoord op de vraag of het voor onze economie wenselijk is, dat Nederland meer extra zal produceren dan voor 10 miljoen

enige verplichting met financiële consequenties op zich nemen, vandaar het memorandum. Frankma Antwerpen zal zijn samenspreking hierop doen de Raad is bevestigd.

dollar, hangt mede af van de vraag of het van de hand kan worden gedaan aan het buitenland. Aangezien Nederland echter reeds veel meer extra produceert, is de kwestie van de 10 miljoen dollar eigenlijk van geen belang. Wel van betekenis is, dat over deze zaken in internationaal verband toezeggingen worden gedaan, zonder dat de Raad hierover een besluit heeft genomen, o.a. inzake de mijnbouwera.

Intussen is spreker zich nog sterker bewust geworden, hoe weinig coördinatie bestaat tussen de Ministers ten aanzien van het deviezenbeleid nu hem geblokkeerd is, dat Minister Schokking niet de nota's ontvangt, welke in de R.E.A. worden besproken. Ten aanzien van het deviezenvraagstuk, dat een van de centrale punten van het gehele regeringsbeleid vormt, heeft spreker thans een drietal nota's ontvangen, die weliswaar geen onverwachte onthullingen brengen, maar die de situatie wel bijzonder scherp belichten. Naar aanleiding van deze nota's merkt spreker op, niet bereid te zijn het Nederlandse volk tot armoede te brengen om deviezen te sparen en daartoegevoerd de staatsdeviezenuitgaven, met name ook voor defensie, sterk op te voeren. Deze nota's zullen in de R.E.A. worden behandeld, doch spreker zal bevorderen, dat Minister Schokking en de andere Ministers, die geen lid zijn van de R.E.A. deze stukken ook ontvangen.

Minister Schokking verklaart in het algemeen dankbaar te zijn voor de indiening van de nota door Minister Stikker. Intussen vraagt spreker zich af of er reeds volkomen helderheid ten aanzien van deze kwestie bestaat. In Maart was in Londen een Amerikaans aanbod ontvangen voor militaire hulp, doch om de vruchten hiervan deelachtig te worden, hebben de westelijke landen besloten om zelf een additionele productie van oorlogsmaterieel te aanvaarden. Nu neemt de Minister van Financiën het standpunt in, dat het bedrag, dat Nederland van deze additionele productie heeft aanvaard, boven de bestaande begroting zal komen, doch hierover is in Londen geen afspraak gemaakt. De Minister-President wijst er op, dat Nederland reeds meer dan 10 miljoen dollar er bij produceert (o.a. de Glosters vliegtuigen). Naast de vraag hoe de begroting in guldens zal worden verhoogd, staat de vraag hoeveel de militaire uitgaven in andere valuta bedragen. Gezien de grote deviezentekorten zal hierop op krasse wijze moeten worden besnoeid. Minister van den Brink merkt op, dat het ten aanzien van de additionele productie onzeker is in hoeverre de grondstoffen hiervoor door Amerika zullen worden gefinancierd. Indien Amerika hiertoe bereid zou zijn, bestaat de kans, dat Nederland door vast te houden aan 10 miljoen dollar als maximumgrens een bedrag aan additionele militaire hulp niet zou krijgen.

Minister Stikker merkt op, dat verschillende problemen door elkaar lopen. In Luxemburg heerste een spraakverwarring over deze zaak. Daarom is het van belang eerst nauwkeurig na te gaan hoe de zaak ligt en bovendien zal men van elkaar moeten weten, wat men doet. De eigen productie, vermeerderd met de Amerikaanse hulp, zal geen geheel vormen, zodat deze of door uitbreiding der eigen productie of door aankoop in het buitenland zal moeten worden aangevuld.

Minister Lieftinck merkt op, dat men onder het bedrag van 10 miljoen dollar enkele objecten is gaan brengen, waarvoor de gelden niet op de begroting van 1949, noch suppletoir zijn aangevraagd.

De Minister-President is van mening, dat de Glosters onder dit bedrag kunnen worden gebracht. Spreker stelt voor, dat door de Departementen van Financiën, Economische Zaken, Oorlog en Marine wordt nagegaan, wat kan worden beschouwd als reeds vaststaande vermeerdering van de militaire productie in vergelijking met wat oorspronkelijk in de begroting van 1949 was opgenomen. Op deze wijze zal kunnen worden vastgesteld, wat Nederland heeft gedaan ter uitvoering van de afspraak de militaire productie met 10 miljoen dollar te vergroten. In de tweede plaats zal een coördinatiecommissie moeten worden ingesteld. Minister van den Brink merkt op, dat destijds de militaire voorzieningsraad is ingesteld, doch op te laag niveau, waardoor men

niet de beschikking over de noodzakelijke gegevens krijgt.

Mr. Fockema Andreae wijst er op, dat de Militaire Voorzieningsraad de Nederlandse tegenhanger van de Military Supply Board is. Spreker acht het wenselijk, dat een coördinatiecommissie op ministerieel niveau wordt ingesteld. De Minister-President is van mening, dat de ministers hiervoor de tijd ontbreekt. De Commissie zal een preparatoir karakter moeten hebben, d.w.z. na verzameling en onderzoek van de feiten voorstellen voorbereiden en rapport hieromtrent uitbrengen aan de Raad M.A.K. en de Ministerraad, waarin de beslissingen zullen worden genomen. Minister Lieftinck is van oordeel, dat voor deze arbeid essentieel is, dat men de beschikking krijgt over de suppletoire begroting van 1949. De Minister-President acht het wenselijk, dat men zijn werkzaamheden dadelijk begint, desnoods zonder deze suppletoire begroting precies te kennen. In deze Commissie moeten de genoemde Departementen zo hoog mogelijk vertegenwoordigd zijn, terwijl het presidium door een van de Staatssecretarissen wordt gevormd; zelf zal spreker zich gaarne laten vertegenwoordigen door Kolonel Post Uiterweer. De taak van de Commissie zal niet alleen de financieel-economische vraagstukken van de Westelijke Unie omvatten, doch die van het gehele militaire vraagstuk. Als eerste punt ware te bespreken, wat reeds vaststaat als vermeerdering van de productie boven de oorspronkelijke begroting van 1949. Als ander punt zou deze commissie moeten nagaan, welke uitgaven in de militaire begrotingen zijn opgenomen, waarvoor deviezen nodig zijn. De Raad verklaart zich hiermede accoord. Minister van den Brink noemt als zijn vertegenwoordigers in deze commissie Dr. A. Winsemius, Directeur-Generaal van de Industrialisatie en Dr. Ch. L. H. Truyen, Directeur-Generaal van Handel en Nijverheid.

Minister Lieftinck acht een beslissing urgent over de kwestie, welke normen moeten worden vastgesteld voor de verdeling van de financiële lasten van de gezamenlijke inspanning in het kader van de Westelijke Unie. Engeland heeft hiervoor als sleutel voorgesteld een verdeling naar rato van het nationale inkomen. Van Nederlandse zijde zijn hierop enkele amendementen voorgesteld, doch het is noodzakelijk, dat Nederland een definitief standpunt inneemt. De Minister-President stelt voor, dat dit punt ook door de bovengenoemde coördinatiecommissie wordt besproken, aangezien dit punt voor een besluit in de Raad nog niet voldoende is voorbereid.

b. Verslag van de vergadering van het Defensie Comité der Westelijke Unie te Luxemburg op 15 Juli 1949 (Nota van de Minister van Oorlog d. d. 23 Juli 1949)

Minister Lieftinck informeert of het programma, dat het Military Supply Board voor Nederland heeft geaccepteerd, ook in Luxemburg bij het overleg van de Ministers van Defensie is aangenomen.

Minister Schokking antwoordt, dat men heeft gesproken over een target; er is geen beslissing genomen, omdat de ministers van Financiën en Economische Zaken nog geen besluit hadden genomen. Blijkens het onderhavige verslag zijn de voorgestelde productieprogramma's "in principe" goedgekeurd. De Minister-President merkt op, dat de programma's flexibel zijn, zodat het mogelijk is, hier andere artikelen op te plaatsen. Minister van den Brink acht het wenselijk, zo lang niets vaststaat omtrent de betaling, op deze productieprogramma's alles te plaatsen, waaromtrent reeds een besluit tot vervaardiging is genomen. De Raad verklaart zich hiermede accoord.